

Streszczenie

Niniejsza praca porusza kwestię pytań manipulacyjnych w dyskursie internetowym na przykładzie teoretyka spiskowego QAnona działającego na portalach takich jak 4chan i 8chan. Jej głównymi celami było nakreślenie narracyjnego stylu dyskursu Q, przedstawienie wzorców tworzenia pytań i łączenia ich w sekwencje oraz omówienie technik manipulacyjnych zawartych w tychże pytaniach. Pracy towarzyszy również opis źródeł tego dyskursu oraz jego kulturowych i społecznych odniesień i zapożyczeń. Złożony aparat teoretyczny pracy powstał w oparciu o językoznawcze rozważania nad pytaniami i Krytyczną Analizę Dyskursu w ujęciu Teuna Van Dijka, a uzupełniony został szczegółowymi rozważaniami nad manipulacją i pytaniami z zakresu socjologii, psychologii społecznej i filozofii języka.

Praca ta została podzielona na osiem rozdziałów oraz wprowadzenie i wnioski na końcu pracy. Kwestie definicyjne związane z tematem perswazji i manipulacji wraz z teoriami i koncepcjami, które im towarzyszą, zostały szczegółowo omówione w pierwszym rozdziale. Ze względu na interdyscyplinarny charakter badań nad manipulacją poza ujęciami językoznawczymi wspomniane zostały w niej również rozważania definicyjne z zakresu m.in. filozofii języka, psychologii, socjologii, retoryki i etyki. Zawiera ona również opis teoretycznego podejścia do manipulacji językowej przedstawionego przez Teuna Van Dijka, jednego z najważniejszych założeń teoretycznych pracy, które stanowi jedną z podstaw analizy pytań. Pierwszy podrozdział ujmuje kwestię manipulacji w kategoriach definicyjnych, odróżniając ją od pojęć pokrewnych, takich jak perswazja, kłamstwo i oszustwo. Ponadto wymieniono w nim elementy językowe, które mogą wskazywać na perswazyjny lub manipulacyjny charakter tekstu. W drugiej części omówiono pokrótce kwestię językowego zarządzania wrażeniem, co znalazło rozwinięcie w trzeciej i czwartej części, w których omówiono elementy retoryczne wykorzystywane w komunikacji perswazyjnej i manipulacyjnej, a także związane z manipulacją elementy dyskursu ideologicznego wskazane przez Teuna Van Dijka wśród założeń teoretycznych jego społeczno-poznawczego rozumienia analizy dyskursu. Następnie omówiono teoretyczne założenia związane z etyką, prawdą i fortunnością dotyczące manipulacji językowej, po czym przedstawiony został przegląd teorii manipulacji w naukach humanistycznych i społecznych, w szczególności w psychologii, które uzupełniają kognitywny komponent podejścia Van Dijka. Kolejna część dotyczy kontekstualnych rozważań związanych ze

społeczno-poznawczymi elementami dyskursu, po czym wymienione są podstawowe założenia związane z jego wymiarem ideologicznym. Wreszcie ostatnia część tego rozdziału nakreśla założenia koncepcji wywodzącej się z antropologii i socjologii, ale wcześniej zaadaptowanej na potrzeby językoznawstwa, w tym w podejściach kognitywnych, co jest pomocne w analizie dyskursu, tj. znaczenia ramowania językowego i ram komunikacyjnych, co wydaje się szczególnie istotne dla rozważań na temat manipulacji językowej.

Rozdział drugi poświęcony internetowi jako przestrzeni manipulacji rozpoczyna się od przeglądu narzędzi i zjawisk związanych z tym medium, które nie tylko umożliwia manipulację zdefiniowaną w poprzednim rozdziale, ale także wzmacnia ją i zapewnia uzupełniające środki do osiągnięcia pożądaných efektów w manipulacji również na skalę masową. Kolejna część również wydaje się niezbędna, gdyż dotyczy roli memów w manipulacji, co znajduje odzwierciedlenie między innymi w koncepcji wojny memetycznej, ponieważ społeczności imageboardów mają duży wpływ na tworzenie i rozpowszechnianie memów, które postrzegane są tam jako istotna część komunikacji w ich obrębie i w całym internecie. Część trzecia rozdziału drugiego wspomina o znaczeniu Alexa Jonesa, najbardziej znanego na świecie teoretyka spiskowego, w promowaniu przesłania Q na jego wczesnych etapach. Następnie część czwarta przedstawia inną internetową teorię spiskową promowaną przez Jonesa, która stała się istotnym elementem narracji Q, tj. Pizzagate.

Q czerpał nie tylko z teorii spiskowych i postaci z internetowej kultury alternatywnej, ale także z licznych źródeł i tekstów z kultury popularnej, zręcznie dywersyfikując przekaz na co najmniej dwie odrębne, szeroko zdefiniowane grupy społeczne, tj. użytkowników, którzy regularnie korzystali już z imageboardów oraz przychodzących odbiorców z osobami, które zapoznały się z ich przekazem za pośrednictwem innych mediów, gdy stał się popularny. Zostały one szczegółowo wymienione w rozdziale czwartym, który zamyka część poświęconą aspektowi społecznemu, tj. omówieniu ruchu QAnon i wspierających go celebrytów.

Rozdział piąty to teoretyczne przedstawienie pytań w koncepcjach językowych w podejściu syntaktycznym, semantycznym i pragmatycznym. Następnie, w oparciu o te ustalenia, zaprezentowano ogólne podejście do zdań pytających w językoznawstwie niezbędne przy gromadzeniu danych, po czym opisano fonetyczne i fonologiczne cechy pytań dla uzupełnienia tego omówienia. Wreszcie, ostatnia część tego rozdziału przedstawia rolę pytań w analizie konwersacji, co jest bardzo istotne, ponieważ odnosi się bezpośrednio do analizy danych w pracy.

Będący swego rodzaju rozszerzeniem rozdziału piątego rozdział szósty jest omówieniem, niestety tylko wstępnie zarysowanego, podejścia do pytań manipulacyjnych w językoznawstwie i pokrewnych dziedzinach badań. Koncepcje te wraz z omówionymi we wcześniejszych rozdziałach stanowi główną podstawę analityczną pracy.

Rozdział siódmy to przegląd metod i materiałów wykorzystanych w pracy, w którym najpierw opisano cele i pytania badawcze, a następnie przedstawiono rodzaj danych, sposób przygotowania korpusu i jego cechy, po czym zaprezentowano główną metodę, jaką była Krytyczna Analiza Dyskursu jako, zdaniem autora, najbardziej uzasadnione podejście językoznawcze użyteczne do analizy tego typu materiału i uwzględniające opisane wcześniej uwarunkowania kontekstowe. Rozdział kończy się opisem medium, w którym odbywała się komunikacja Q z odbiorcami, rozumianego ogólnie jako internet, ale bardziej szczegółowo jako imageboardy.

Ostatni rozdział zawiera analizę pytań manipulacyjnych zidentyfikowanych podczas procesu kodowania i ułożonych we wzorce interpretacyjne. Wśród nich występują niektóre rodzaje pytań zidentyfikowanych w rozdziałach piątym i szóstym, ale przede wszystkim większe jednostki interpretacyjne lub fragmenty dyskursu o długości od kilku do kilkunastu zdań, w których to właśnie pytania odgrywały główną rolę. Tam, gdzie było to konieczne dla celów analitycznych, przywołano także niektóre elementy dyskursu omówione we wcześniejszych częściach pracy.

Pracę zamykają wnioski na jej temat, w tym omówienie pytań badawczych, rozważania na temat możliwości dalszego badania omawianego w pracy typu dyskursu i jego znaczenia w szerszym kontekście społecznym, a także bardziej ogólne rozważania na temat omawianego zjawiska jako całości.

Słowa kluczowe: pytania manipulacyjne, teorie spiskowe, Krytyczna Analiza Dyskursu, dyskurs internetowy, dyskurs polityczny